

Bruxelles, 10.2.2020.
COM(2020) 38 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**o provedbi Europskog energetskog programa za oporavak
i Europskog fonda za energetske učinkovitost**

{SWD(2020) 12 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Europskog energetskeg programa za oporavak i Europskog fonda za energetske učinkovitost

Otporna infrastruktura temelj je energetske unije. Prošle su godine (2018.) s radom započeli važni projekti međusobnog povezivanja, a regionalna je suradnja znatno ojačana.

U tom je kontekstu Europski energetske program za oporavak (EEPR) imao ključnu ulogu u financiranju glavne infrastrukture od zajedničkog interesa, u cilju integracije tržišta električne energije i plina te poboljšavanja sigurnosti opskrbe.

I. NAPREDAK U PROVEDBI PROGRAMA

Energetska infrastruktura i inovacije, pokretačke sile Europskog energetskeg programa za oporavak (EEPR), i danas su jednako važne kao i 2009. kada je EEPR uspostavljen.

U ovom se izvješću za svaki dio EEPR-a iznosi napredak postignut u provedbi projekata i Europskog fonda za energetske učinkovitost (EEEF). Nadovezuje se na izvješće doneseno 2018.¹ i obuhvaća provedbu projekata od 31. kolovoza 2016. do 31. prosinca 2018. i plaćanja izvršena tijekom tog razdoblja.

II. SVEUKUPNA PROVEDBA PROJEKTA

Do kraja prosinca 2018. od ukupno 59 projekata završena su 43 (+6 u odnosu na 2017.), a korisnicima je isplaćen ukupan iznos od 2 514 424 758 EUR (nakon odbitka naloga za povrat u iznosu od 196 099 270,83 EUR) (vidjeti Prilog).

U području infrastrukture za električnu energiju i plin situacija je sljedeća: većina je projekata završena, a dva su projekta u tijeku.

Nositelji projekata integracije energije dobivene iz vjetera na moru u mrežu ostvarili su znatan napredak, dok su nositelji jedinog preostalog projekta hvatanja i skladištenja ugljika odlučili obustaviti financijsku potporu projektu.

Komisija je odlučila nastaviti pružati financijsku potporu ulagateljima sve dok je jasno da postoji mogućnost konačne odluke o ulaganju i da projekt donosi znatnu vrijednost društvu.

1. INFRASTRUKTURA ZA PLIN I ELEKTRIČNU ENERGIJU

Infrastrukturnim potprogramom u okviru EEPR-a podupiru se 44 projekta u trima glavnim područjima djelovanja (spojni plinovodi, protok plina u suprotnom smjeru i električna energija).

¹ Izvješće iz 2017. doneseno 5. ožujka 2018., COM(2018) 86 final.

Dodijeljen je ukupan iznos od 2 267 574 462 EUR, od čega je do 31. prosinca 2018. korisnicima isplaćeno 1 669 370 233 EUR. Plaćanja su podložna čvrstoj predanosti korisnika da projekt provedu konačnom odlukom o ulaganju.

1.1. DOSADAŠNJI NAPREDAK

Od ukupno 44 infrastrukturna projekta do sada ih je završeno 38 (+3 u odnosu na 2017.), četiri su zaustavljena, a dva su u tijeku.

U sektoru električne energije završeno je svih 12 projekata (+2 u odnosu na 2017.).

U području spojnih plinovoda završeno je 13 (+1 u odnosu na 2017.) od 18 projekata, dva napreduju prema novom planu, a tri su zaustavljena.

U području protoka u suprotnom smjeru i spojnih plinovoda u središnjoj i istočnoj Europi završeno je 13 projekata, a Komisija je u rujnu 2014. zaustavila jedan projekt u Rumunjskoj.

U odnosu na posljednje izvješće o provedbi EEPR-a može se istaknuti napredak ostvaren u sljedećim područjima:

- spojni plinovod Grčka–Bugarska (IGB) ključan je pravac za transport plina iz Transjadranskog plinovoda (TAP) i ukapljenog prirodnog plina iz Grčke prema sjeveru te je riječ o važnom projektu za diversifikaciju opskrbe plinom u jugoistočnoj Europi. To je projekt od zajedničkog interesa (PCI 6.8.1.) i prioritetan projekt u okviru inicijative za plinsku povezivost središnje i jugoistočne Europe (CESEC). Komisija ga od početka politički i financijski podupire. Za njega je izdvojeno 45 milijuna EUR iz Europskog energetskog programa za oporavak i 39 milijuna EUR iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Tijekom 2018. ostvaren je daljnji napredak u okviru tog projekta. Na ministarskom sastanku inicijative CESEC održanom u lipnju u Sofiji potpisan je memorandum o razumijevanju između Bugarskog energetskog holdinga i Europske investicijske banke o zajmu za taj projekt. Dobio je izuzeće od primjene prava EU-a u području energetike, uključujući djelomično izuzeće od pravila o pristupu trećih strana, koje je Komisija dala u srpnju 2018. Komisija je odobrila i državnu potporu za potporu iz javnih sredstava te pristup bugarskim strukturnim fondovima. Provedba projekta dobro napreduje, dovršeni su svi postupci javne nabave te je izgradnja započela potkraj svibnja 2019.,
- u Republici Cipru Ministarstvo energetike, trgovine, industrije i turizma trenutačno priprema provedbu projekta za terminal za prihvrat prirodnog plina, čime će se pridonijeti diversifikaciji ciparske strukture izvora energije i okončanju energetske izoliranosti otoka te olakšati tržišno natjecanje neovisnih proizvođača u proizvodnji električne energije iz plina. Očekuje se da će prirodni plin na ciparsko tržište ući do 2021.

Zasad se predviđa da bi ta dva projekta koja su u tijeku trebala biti završena do kraja 2021., odnosno do kraja 2022.

2. PROJEKTI ZA ENERGIJU IZ VJETRA NA MORU

2.1. DOSADAŠNJI NAPREDAK

Potprogram za energiju iz vjetra na moru sastojao se od devet projekata financiranih iznosom od 565 milijuna EUR podijeljenih u dvije glavne vrste aktivnosti:

- opsežna ispitivanja, proizvodnja i uvođenje inovativnih turbina i temeljnih konstrukcija na moru (šest projekata), i
- razvoj modularnih rješenja za mrežnu integraciju velikih količina električne energije proizvedene iz vjetra (tri projekta).

Četiri su od navedenih devet projekata završena, a dva su prijevremeno zaustavljena. Za projekte je uplaćeno 341 639 214 EUR (nakon odbitka naloga za povrat). Tri su preostala projekta u tijeku.

2.2. DOSADAŠNJI NAPREDAK PO SEKTORIMA

2.2.1. Napredak u pogledu inovativnih turbina i konstrukcija na moru

U okviru projekta „Aberdeen Offshore Wind Farm” 1. srpnja 2018. u vjetroelektrani na moru „Aberdeen Bay” društva Vattenfall s radom je započelo jedanaest vjetroturbina s najvećim kapacitetom u svijetu. U rujnu 2018. održano je službeno otvaranje vjetroelektrane „European Offshore Wind Deployment Centre” (u okviru projekta „Aberdeen Offshore Wind Farm”). Podnošenje završnog izvješća i provedba završnog plaćanja za taj projekt očekuju se u trećem tromjesečju 2019.

2.2.2. Napredak u integraciji mreže za energiju iz vjetra

Provedba preostalih dvaju projekata (projekti „Kriegers Flak” i „COBRACable”) općenito je napredovala u skladu s očekivanjima. Kad je riječ o projektu „Kriegers Flak”, konačni početak komercijalnog rada planiran je za kraj rujna 2019. Usprkos kašnjenjima i drugim problemima koji su nastali tijekom provedbe projekta korisnici su započeli s planiranjem puštanja u pogon u drugoj polovini srpnja 2019.

Kad je riječ o projektu „COBRACable”, završena je ugradnja pretvaračkih stanica u Nizozemskoj i Danskoj, no došlo je do kašnjenja s postavljanjem manjih segmenata kabela. Završetak postavljanja kabela i ispitivanje sustava očekivali su se u drugoj polovini 2019. S komercijalnim radom trebalo bi se započeti odmah nakon toga, potkraj 2019. Projekt „COBRACable” uključuje studiju u cilju utvrđivanja i opisa važnih pitanja povezanih s izgradnjom koja treba uzeti u obzir kako bi ISVN poveznica Cobracable bila pripremljena za budući rad unutar višeterminalske mreže. U tu su svrhu dostavljeni novi dokumenti.

3. HVATANJE I SKLADIŠTENJE UGLJIKA

Potprogram EEPR-a sastojao se od šest projekata s financijskom potporom od milijardu EUR u cilju demonstracije cjelokupnog procesa hvatanja, prijevoza i skladištenja ugljika.

Završen je jedan projekt (Compostilla u Španjolskoj), čiji je rezultat operativno pilot-postrojenje za hvatanje, prijevoz i skladištenje ugljika. Četiri su projekta prijevremeno zaustavljena zbog odluke nositelja projekta da ne izvrše ulaganja, a jedan je projekt zaključen prije završetka. Za te je projekte uplaćeno 387 211 547 EUR (nakon odbitka naloga za povrat u ukupnom iznosu od 48 660 666,85 EUR).

III. EUROPSKI FOND ZA ENERGETSKU UČINKOVITOST (EEEF)

Iz Europskog energetskog programa za oporavak (EEPR) u prosincu 2010. izdvojeno je 146,3 milijuna EUR za financijski instrument za financiranje projekata održive energije². Iznos od 125 milijuna EUR iskorišten je kao doprinos EU-a Europskom fondu za energetske učinkovitost (EEEF). EEEF je pokrenut u srpnju 2011., a sada iznosi ukupno 265 milijuna EUR³, uz potporu instrumenta za dodjelu bespovratnih sredstava za tehničku pomoć s osiguranim sredstvima u iznosu od 20 milijuna EUR i 1,3 milijuna EUR za aktivnosti informiranja.

U okviru EEEF-a obuhvaćena su namjenska financiranja projekata (dužnički i vlasnički instrumenti) u područjima energetske učinkovitosti, obnovljive energije i čistog gradskog prijevoza. Korisnici su lokalna ili regionalna javna tijela ili privatni subjekti koji djeluju u njihovo ime.

1. DOSADAŠNJI NAPREDAK

Portfelju Fonda 2018. su dodane tri nove transakcije:

- projekt CIMAC u Portugalu, koji obuhvaća osuvremenjivanje postojećih uličnih rasvjetnih tijela prelaskom s visokotlačnih natrijevih žarulja na LED žarulje najnovije generacije (ulaganje EEEF-a u iznosu od 12,1 milijun EUR, ukupna veličina projekta iznosi 16,6 milijuna EUR). Projekt se financira iz instrumenta za tehničku pomoć EEEF-a te je jedan od najvećih projekata osuvremenjivanja ulične rasvjete u Portugalu, u kojem je EEEF imao ključnu ulogu u razvoju i financiranju,
- projekt „Osvijetljeni gradovi” u Italiji, koji je usmjeren na portfelj projekata za uličnu rasvjetu namijenjenih uglavnom jedinicama lokalne samouprave male i srednje veličine (ulaganje EEEF-a u iznosu od 16 milijuna EUR, ukupna veličina projekta iznosi 20 milijuna EUR),
- projekt „Pametne bolnice i sveučilišta” još je jedan projekt u Italiji kojim se omogućuje financiranje portfelja projekata za energetske učinkovitost u zdravstvenom i obrazovnom sektoru (ulaganje EEEF-a u iznosu od 7 milijuna EUR, ukupna veličina projekta iznosi 22 milijuna EUR).

Od njegova osnivanja do 31. prosinca 2018. u okviru EEEF-a potpisani su ugovori za 16 projekata u vrijednosti od 170 milijuna EUR, a time je, iako to nije najveći mogući iznos povlačenja, generirano 301,5 milijuna EUR konačnih ulaganja.

Na temelju ocjene projekata EEEF-a i okvira izvješćivanja o uštedama ekvivalenta CO₂ i primarne energije, od kraja 2016. njegovim su ulaganjima postignute uštede od gotovo 388 478 tona CO₂ i 794 124 MWh primarne energije⁴.

2 Uredba (EU) br. 1233/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 2010. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 663/2009 o uspostavljanju programa za potporu gospodarskom oporavku dodjelom financijske pomoći Zajednice projektima u području energetike.

3 Uz Europsku komisiju, u Fond su uložili i Europska investicijska banka (75 milijuna EUR), Cassa Depositi e Prestiti SpA (CDP) (60 milijuna EUR) i upravitelj ulaganja Deutsche Bank (DB) (5 milijuna EUR).

4 Kumulativne uštede primarne energije prikazane su samo za tehnologije energetske učinkovitosti i čistog gradskog prijevoza; obuhvaćaju obračune od financijskog zaključenja do dospijanja zajma utemeljene na procjenama za projekte u izgradnji i one koji su u radu kraće od godinu dana te na stvarnim podacima za projekte koji su u radu duže od godinu dana. Uštede se odnose na ukupno ulaganje u projekt (tj. na ulaganja EEEF-a i na druga ulaganja).

2. Instrument za tehničku pomoć EEEF-a

Europski fond za energetske učinkovitost u studenome 2016. pokrenuo je novi instrument za tehničku pomoć. Nastavljajući se na Instrument za tehničku pomoć Europske komisije kojim upravlja EEEF, Fond je uspostavio novo sredstvo za potporu ambicioznim javnim subjektima s unovčivim projektima ulaganja u održivu energiju. Takvi projekti moraju se odnositi na sektor energetske učinkovitosti, inicijative malog opsega povezane s obnovljivim izvorima energije i/ili inicijative povezane s javnim prijevozom. EEEF pruža potporu korisnicima – regijama, gradskim vijećima, sveučilištima, javnim bolnicama i drugim javnim subjektima u državama članicama EU-a – dodjelom savjetodavnih usluga za planirana ulaganja, na primjer provedbe studija izvedivosti, energetskih pregleda, pravnih usluga i analize gospodarske održivosti. Instrument za tehničku pomoć EEEF-a dobio je financijska sredstva iz instrumenta ELENA (Europski instrument za lokalnu energetske podršku) u okviru programa Obzor 2020. Europske unije. Do prosinca 2018. potporu u okviru njega već su primala četiri korisnika u Italiji, Španjolskoj i Litvi.

3. Glavni zaključci i izgledi

EEEF je postupno ostvario dobre rezultate u pogledu unosnih ulaganja te je u sedam godina rada u okviru njega već osigurana potpora za 18 vrlo specifičnih projekata (od kojih su dva projekta već otplaćena zaradom koja je ponovo uložena u fond) u području različitih tehnologija u osam različitih država članica.

IV. OPĆI ZAKLJUČCI

EEPR je ostvario dobre rezultate. Završena je infrastruktura u svih 12 projekata u području električne energije i u većini projekata u području plina. Dva projekta u području plina još su uvijek u tijeku te se njihov završetak očekuje 2021. i 2022. Stroga kontrola koju provodi Europska komisija u provedbi i nadzoru projekta pridonijela je povećavanju učinkovitosti instrumenta.

Projekti za energiju iz vjetera na moru bili su složeniji nego što se očekivalo, no nositelji i graditelji uspjeli su pronaći rješenja kako bi se ti projekti završili, što je u nekim slučajevima dovelo do produljenja trajanja ugovora. EEPR je tijekom desetogodišnjeg trajanja programa pomogao u stjecanju tehničkog znanja i pridonio razvoju interkonekcijskih tehnologija za energiju iz vjetera na moru.

Iako financijska potpora EEPR-a nije bila dovoljna da potakne tvrtke da realiziraju demonstracijske projekte za hvatanje i skladištenje ugljika na komercijalnoj razini, Komisija i dalje smatra da je hvatanje i skladištenje ugljika važno za dekarbonizaciju (jedina pouzdana tehnologija za dugoročno skladištenje ugljikova dioksida) – općenito za EU, a naročito za industrije s velikom potrošnjom energije i visokim emisijama ugljika.

Sredstva iz EEEF-a ulagala su se u nekoliko projekata energetske učinkovitosti, a fond će i dalje širiti svoj portfelj osiguravajući rješenja za financiranje i stvarajući dobit za svoje dionike. Europski fond za energetske učinkovitost služi i kao model za inovativne financijske instrumente u okviru kojih se ulaže u isplative i razrađene projekte održive energije koji mogu privući privatni kapital, uz istodobno dokazivanje poslovne isplativosti takvih ulaganja i postizanje vjerodostojnih rezultata.